

**Henrikas Johanas
Ibsenas
(Henrik
Johan Ibsen)
(1828–1906)**

H. Ibsenas – vienas žymiausių pasaulio dramaturgų

- H. Ibseno vieta – šalia Sofoklio ir V. Šekspyro.
- Laikomas šiuolaikinės dramos pradininku ir moderniojo teatro įkūrėju.
- Jis sukūrė savo teatro fenomeną – probleminį teatrą (idėjų dramą).
- H. Ibseno „Peras Giuntas“ įtrauktas į Amerikos enciklopediją kaip vienintelis Šiaurės šalių kūrinys, reprezentuojantis „norvegų literatūros kanoną“.
- Nuotraukose visada pateikiamas brandaus amžiaus H. Ibseno atvaizdas.
- H. Ibseno studijų centras Oslo universitete – <https://www.hf.uio.no/is/index.html>
- H. Ibseno dramų citatų gatvė Osle, muziejus, butas Osle, konferencijos, H. Ibseno teatro festivalis.
- „Peras Giuntas“ prie Golo (Gålå) ežero Norvegijoje.

H. Ibseno populiarumas

Įkvėptas H. Ibseno
Johnas Lennonas
užsiaugino barzdą ir
užsidėjo savo ikoninius
apvalius akinius.

Norvegijos televizijos serialas
„**SKAM**“ („Gėda“) yra
lyginamas su H. Ibseno „Lėlių
namais“, nes pagrindinės
veikėjos vardas Noora
(Nora).

[https://www.youtube.com/
watch?v=cbm2ma30gKw](https://www.youtube.com/watch?v=cbm2ma30gKw)

H. Ibseno muziejus (jo butas) Osle

H. Ibseno muziejus yra jo namai,
kuriuose jis gyveno paskutinius 11
metų prieš mirtį (nuo 1895 m. iki
1906 m.)

H. Ibseno muziejus Grimstade

Vaistinės pastatas Grimstade (Pietų Norvegija), kur H. Ibsenas dirbo ir parašė pirmąją dramą „Katilina“.

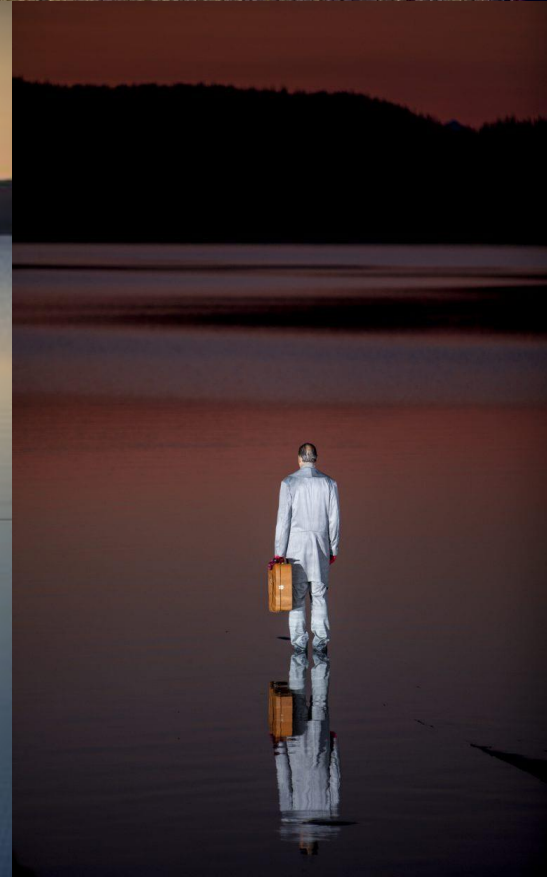
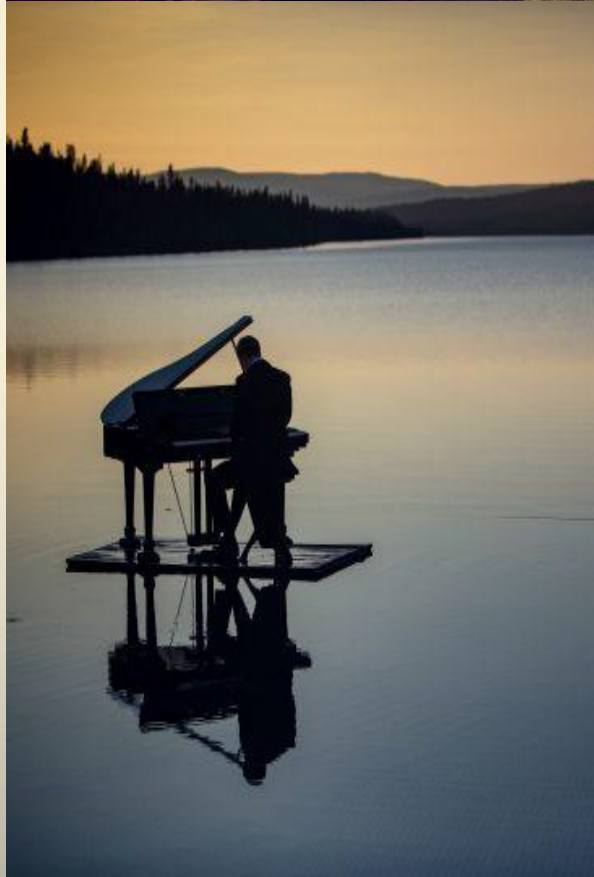
Citatu gatvė Osle

- Citatų gatvė yra tekstai iš H. Ibseno dramų ir laiškų.
- Citatos išgraviruotos ant šaligatvio, esančio tarp H. Ibseno muziejaus (jo buto) ir viešbučio „Grand Hotel“ Oslo centre.

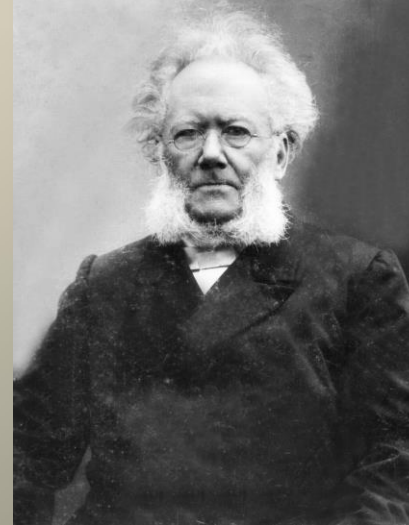
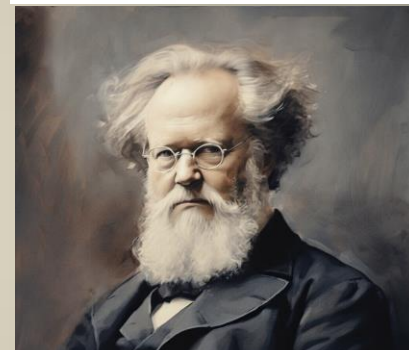
„Pero Giunto“ spektakliai prie Golo (Gålå) ežero

Kiekvienais metais H.
Ibseno drama „Peras
Giuntas“ yra pastatoma
prie Golo (Gålå) ežero
Norvegijos kalnuose.

H. Ibseno biografija ir kūryba

- Gimė 1828 m. kovo 20 d. Skien prekybininko šeimoje.
- 1844–1850 m. Grimstado laikotarpis: tėvui bankrutavus, persikelia į Grimstadą, kur dirba vaistinėje mokiniu.
- 1846 m., būdamas 18 m., tampa tėvu. Meilės ryšys su 10 m. vyresne Elze Sofie Jensdatter. Kaltės jausmas dėl palikto sūnaus persekios visą gyvenimą.
- 1850 m. – literatūrinis debiutas: pirmoji drama „Katilina“. Įdomu tai, kad jau pirmojoje dramoje susipina vos ne visi pagrindiniai būsimos kūrybos motyvai.
- Anot kritikų, įtaką darė Ludvig Holberg ir Adamas Oehlenschläger.

H. Ibseno biografija ir kūryba

- 1850–1851 m. studijos Kristianijoje, Heltbergs studentfabrikk (studentų gamykla). Michaelis Meyeris, rašydamas H. Ibseno biografiją, šį laikotarpį pavadina „Ibsenas universitete“.
- **BERGENO LAIKOTARPIS (1851–1857)**
- Ole Bull – garsus kompozitorius ir smuikininkas, Paryžiuje girdėjęs N. Paganinį, išgarsėjęs užsienyje, sugrįžta į Bergoną ir 1849 m. įkuria **nacionalinį norvegų teatrą**.
- H. Ibsenas dirba teatro asistentu, scenos instruktoriumi. Vėliau teatro scenoje jau vaidinamos jo romantinės folklorinės dramos „Milžinkapis“ („Kjæmpehøyen“), „Ponia Inger iš Estroto“ („Fru Inger til Østerraad“) ir kt.
- 1857 m. H. Ibsenas jau vadovauja Bergeno nacionaliniam norvegų teatrui, tampa opozicijos atrama (B. Bjørnson).

H. Ibseno biografija ir kūryba

- Bergeno laikotarpiu pasikeitė ir H. Ibseno įvaizdis.
- 1858 m. Suzanna Daae-Thorensen tapo H. Ibseno žmona.
- 1859 m. jiems gimė sūnus Sigurdas (gavęs dramos „Karžygiai Helgolandė“ pagrindinio herojaus vardą).
- 1857 m. pasirašo naują sutartį su Kristianijos (dab. Oslas) norvegiškuoju teatru ir išvyksta iš Bergeno.
- Kristianijoje gyvena 6,5 m. (1857–1864).
- Norvegiškasis teatras vis dar turi konkuruoti su daniškuoju teatru, kuris traukė nereiklią publiką.
- Nesėkmės teatre, kritikai, skurdas, nepalankus klimatas sukėlė minčių apie savižudybę.

H. Ibseno biografija ir kūryba

- 1864 m. gauna stipendiją ir, žmoną ir sūnų palikęs Kopenhagoje, išvyksta į Liubeką, Berlyną, Vieną, paskui į Italiją. Išvyksta 27 metams.
- Ilgas biografijos tarpsnis susijęs su Vokietija ir Italija.
- Suvokęs gyvenimą kaip nuolatinę kovą su tamsiosiomis jėgomis savyje ir kaip nuolatinį savo paties teismą, H. Ibsenas ilgainiui įgyja pasitikėjimo savo jėgomis ir atsikrato dvejonių dėl pasirinkto kelio teisingumo.
- 1866 m. parašo pasaulėžiūros dramą „Brandas“.
- 1867 m. Italijoje sukuria dramą „Peras Giuntas“ („Per Gynt“).

H. Ibseno biografija ir kūryba

- 1868 m.: iš Romos vyksta į Vokietiją. Čia jis praleido 23 m., nors per tą laikotarpį du kartus keliavo į Italiją.
- Jis mėgdavo kurti niekieno (net ir šeimos) netrukdomas. Jo manymu, menininkas turėjo gyventi izoliuotai, galvoti tik apie kūrybą.
- Išimtis – Drezdeno periodas, kai gyveno kartu su žmonos seserimi.
- Nemėgo gėlių, muzikos ir vaikų.
- **1879 m. – „Lėlių namai“.**
- 1889 m.: mažame Tirolio miestelyje sutinka vienietę Emiliją Bardach, todėl pasaulinio garso rašytojo vardu pavadinta centrinė šio miestelio aikštė.
- Miunchene jo įkvėpėja tampa vokiečių dailininkė Helene Raff.
- 1891–1906 m.: paskutinis H. Ibseno gyvenimo laikotarpis Norvegijoje. Visus šiuos metus prasiugo.
- Paskutiniai jo ištarti žodžiai – „Tvert imot“ („Priešingai“).

3 kūrybos laikotarpiai

- Sąlygiškai išskiriami trys H. Ibseno kūrybos laikotarpiai:
 - Ankstyvasis Norvegijoje.
 - Brandusis egzilyje – Italijoje ir Vokietijoje.
 - Vėlyvasis Norvegijoje.

Kūriniai norvegiškąja tematika

Istorinės dramos:

- „Katilina“ („Catilina“, 1849)
- „Ponia Inger iš Estroto“ („Fru Inger fra Østråt“, 1854)
- „Pretendentai į sostą“ („Kongsemnerne“, 1863)

Dramos apie nacionalinę praeitį (su romantiniais ir folkloriniais elementais):

- „Puota Solhauge“ („Gildet på Solhaug“, 1855)
- „Olafas Liljekransas“ („Olaf Liljekrans“, 1857)
- „Karžygiai Helgolande“ („Hærmæder på Helgeland“, 1857)

Pasauležiūrinės dramos

„Brandas“ („Brand“, 1865)

„Peras Giuntas“ („Per Gynt“, 1866)

„Imperatorius ir Galilèjietis“ („Kejser og Galilaeer“, 1873)

Socialinės psichologinės dramos / Realistinės dramos, keliančios to meto problemas

- „Meilės komedija“ („Kjærlighetens Komedie“, 1862)
- „Jaunimo sąjunga“ („De unges Forbund“, 1869)
- „Visuomenės šulai“ („Samfundes støtter“, 1869)
- „Lėlių namai“ („Et dukkehjem“, 1879)
- „Šmėklos“ („Gjengangere“, 1881)
- „Tautos priešininkas“ („Folkefiende“, 1882)

Moderniosios analitinės dramos / simbolinės, psichoanalitinės dramos

- „Laukinė anti“ („Vildanden“, 1884)
- „Rosmersholmas“ („Rosmersholm“, 1886)
- „Moteris iš jūros“ („Fruen fra havet“, 1888)
- „Heda Gabler“ („Hedda Gabler“, 1890)

Vėlyvosios psichoanalitinės dramos

- „Statytojas Solnesas“ („Bygmester Solness“, 1892)
- „Mažasis Eijolfas“ („Lille Eyolf“, 1894)
- „Junas Gabrielis Borkmanas“ („John Gabriel Borkman“, 1896)
- „Kai mes, mirusieji, pabundame“ („Når Vi Døde Vågner“, 1899)

„Lėlių namai“ / „Nora“ („Et dukkehjem“) 1879 m.

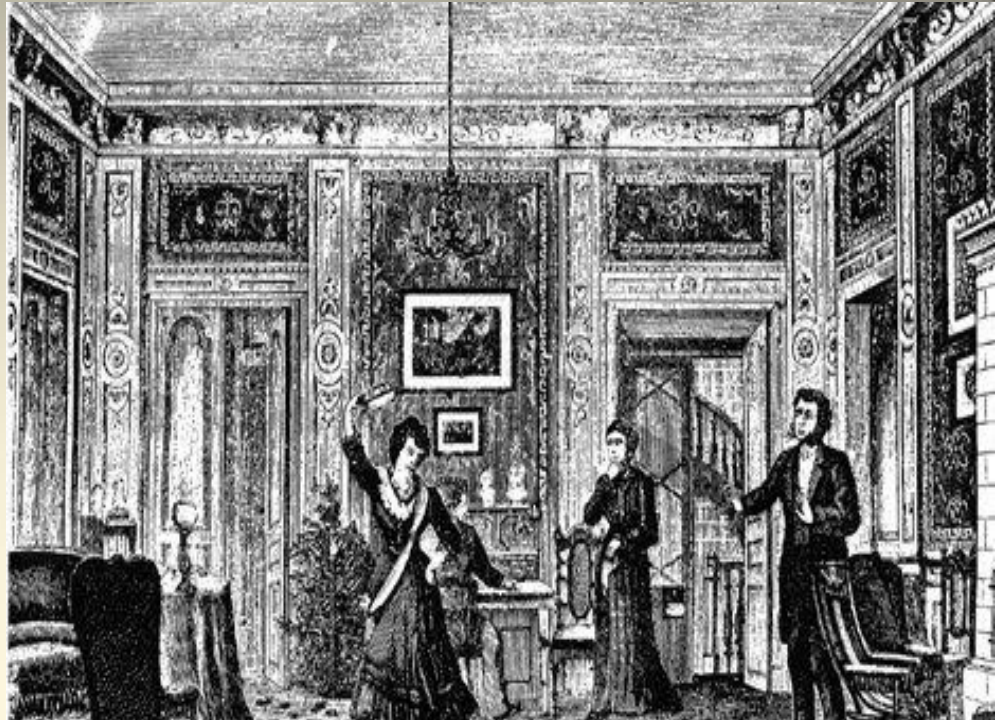
Scena iš spektaklio Kristianijos teatre
1880 m. sausio 20 d. Olaf Jørgensen.

Drama „Lėlių namai“:

<https://www.dramustalcius.lt/>

Dramos „Lėlių namai“ ekranizacija
(NRK):

<https://www.youtube.com/watch?v=MFNP9A5rAVo&t=5597s>

Dramos veikėjai

- Advokatas TORVALDAS HELMERIS
- Jo žmona NORA
- Daktaras RANKAS
- Fru LINDĖ
- Privatinis advokatas KROGSTADAS
- Trejetas mažų HELMERIŲ vaikų
- Helmerių vaikų auklė ANA MARIJA
- Helmerių tarnaitė
- Pasiuntinys

Siužeto santrauka

I veiksmas

- Pirmajame veiksmė matome Norą, besiruošiančią Kalėdų šventei. Ji yra linksma, jaučia palengvėjimą, kad baigėsi aštuoneri dvigubo gyvenimo metai. Jų santuokos pradžioje Torvaldas susirgo ir Norai buvo pasakyta, kad jie turi išvykti į užsienį, kad vyras pasveiktų. Torvaldas visada tikėjo, kad ji kelionę finansavo iš tėvo palikimo, tačiau žiūrovas supranta, kad Nora paėmė slaptą paskolą iš advokato Krogstado ir suklautojo mirštančio tėvo parašą. Nuo to laiko ji atrodė kaip graži Helmerio „paukštytė“, bet slapta dirbo, kad grąžintų paskolą.
- Tačiau dabar Helmeris tapo banko, kuriame dirba Krogstadas, vadovu. Krogstadas turi prastą reputaciją, be to, yra rafinuoto ir nepriekaištingo Helmerio vaikystės pažįstamas. Krogstadas mano, kad jo padėčiai banke iškyla pavojus ir pagrasina Norai atskleisti tiesą apie suklastotą parašą, jei nesulauks jos pagalbos.

Siužeto santrauka

II veiksmas

- Išpažintis Helmeriui neįmanoma, o antrasis veiksmas rodo vis didėjančią Noros neviltį. Turtingasis Rankas galėtų suteikti jai finansinę paramą, bet, kai jis prisipažįsta ją mylįs, Nora supranta, kad iš jo negali sulaukti jokios pagalbos.
- Dabar Nora įsivaizduoja, kad jei viskas išaiškės, Helmeris už viską prisiims atsakomybę. Krogstadui įmetus laišką į pašto dėžutę, įtampa vis didėja. Kad atitrauktų savo vyro dėmesį ir laimėtų daugiau laiko, Nora repetuoja tarantelą. Įtampa auga.

Siužeto santrauka

III veiksmas

- Sužinojęs apie Noros poelgį, Torvaldas Helmeris reaguoja netikėtai – ji tikisi supratingumo, o sulaukia pasibjaurėjimo ir moralizavimo. Gavęs antrąjį laišką iš Krogstado, kuriame rašoma, kad šis neatskleisias paslapties, Helmeris apsiverkęs sušunka: „Aš išgelbėtas, Nora!“ Jis mano, kad viskas gali tęstis kaip anksčiau, tačiau Norai tai esminis lūžis – pabudimas. Dabar ji supranta, kas yra Helmeris ir kad ji gyveno su žmogumi, kurio nepažįsta.
- Ilgo pokalbio metu Nora pasako Torvaldui, kad jie „ištisus aštuonerius metus... dar daugiau – nuo pat <...> pažinties pradžios <...> nė karto neapsikeitė rimtu žodžiu apie rimtus reikalus“, kad Helmeris jos nemylėjo, o „tiesiog jam buvo malonu būti įsimylėjusiam“ ir kad dabar ji turi išsiaiškinti, kas teisybės – „visuomenė ar aš“. Jos atsisveikinimas yra galutinis ir negailestingas – Nora palieka šeimą, o apie tai praneša „uždaromų durų trinkelėjimas“.

„Mano tikslas – vaizduoti žmones“

- 1898 m. Norvegijos moterų teisių gynimo lygos iškilmėse H. Ibsenas išsigynė kada nors sąmoningai gynęs moterų judėjimą ar netgi suvokęs jo esmę:
- *„Aš turiu atsisakyti tos garbės, kad sąmoningai dirbau dėl moterų teisių judėjimo. Tiesą pasakius, išspręsti moterų problemą yra pageidautina, tačiau kartu su kitomis problemomis, ir tai nebuvo mano tikslas. Mano tikslas buvo vaizduoti žmones.“*

„Aš gyvenau tavo pramogai, Torvaldai.“

- „**Lėlių namai**“ – bene labiausiai su H. Ibseno vardu siejama drama, tačiau nėra pats ibseniščiausias šio autoriaus kūrinys.
- Kai pasirodė, sukėlė didelį pasipiktinimą. Vokietijoje atsisakyta ją vaidinti.
- H. Ibseno **Nora Helmer ir Torvaldas Helmeris augina 3 vaikus**, slepiasi nuo vyro, nenori užsitraukti jo nemalonės, iš pradžių net nesusimąsto, ar toks gyvenimas yra visavertis.
- Nora pasiryžta rimtesnei apgaulei, kad išgelbėtų savo vyrą. Nora tikėjosi, kad Torvaldas sugebės suprasti, kad ji aukojosi ir rizikavo dėl meilės.
- Suvokusi savo situaciją nebenori būti laikoma vien namų lėle – savarankišku poelgiu ji parodo, kad yra daugiau negu žaislas, „voveraitė“, „vyturėlis“.
- Šioje situacijoje pabunda Noros savimonė – jai nebereikia tokio gynėjo. Laukia stebuklo – tačiau jis neįvyksta.

„Aš tikiu, kad pirmiausia aš esu žmogus, taip pat, kaip ir tu... arba bent turiu stengtis tapti žmogumi.“

- H. Ibsenas suvokia, kad viena yra palikti vyrą, o visai kas kita – vaikus. Todėl įveda papildomą motyvavimą – Norai atrodo, kad ji nebegalės būti vaikams tuo, kuo buvo iki šiol, negalės tinkamai auklėti. Dramos pabaiga atvira – paliekama galimybė grįžti.
- Vokiečių kritikai buvo labai aršūs. Ernstas Wikertas reikalavo nubausti rašytoją, kuris skleidžia anarchistines nuotaikas (dėl parašo suklastojimo).
- Naujoji kritika visai kitokia – juos labiausiai domina karnavalinė tema, *teatro teatro* motyvas.

Retrospektyvos technika

- Graikų antikinėje tragedijoje apie praeitį pasakodavo choras.
- „Lėlių namuose“ dramaturgas naudoja retrospektyvos techniką. Tai, kas vyksta dabar scenoje, turi priešistorę praeityje (Noros suklasztotas parašas).
- Įvedama paveldėjimo / determinizmo tema – Rankas turi mirti dėl palaido tėvo gyvenimo (natūralizmas).

Galima įvairi dramos interpretacija

- **Psichologinė interpretacija:** 2 skirtingos moterys – Nora ir Kristina. Ana Marija (auklė). Skirtingos moterų situacijos.
- **Egziencialistinė interpretacija.** Pasirinkimo ir laisvės problema. Išsilaisvinama, kai atsiranda galimybė rinktis. Gyvenimas ar pareiga? „Pareigos pačiai sau.“ („Būti pačiu savimi“).
- **Feministinė perspektyva.**
- ***Teatro teatre* motyvas.**
- **Mitologinė interpretacija.**
- **Biblinė interpretacija.**
- **Dramos žanro teorija / modernus teatras / retrospektyvi technika.**
- **Aktualizacija:** Kas yra melas? Kiek galima aukoti dėl mylimo žmogaus? (Helmeris: „Bet niekas neaukoja savo *garbės* dėl mylimo žmogaus.“ Nora: „Šimtai tūkstančių moterų paaukojo!“).

Kontekstas

Georgas Brandesas (Georg Brandes) ir jo programinis straipsnis, kuriame reikalaujama, kad literatūra spręstų visuomenės problemas (1871).

Klausimai:

- Kokia problema yra keliamą dramoje?
- Ar Ibsenas duoda atsakymą / išsprendžia keliamą problemą?
- Ar ši problema yra aktuali šiandien?
- Kiek moteris gali pasiaukoti dėl mylimo vyro? Kiek galima pasiaukoti dėl kito?
- Moters ir vyro vaidmenys / teisės šeimoje / visuomenėje.

Kontekstas

Georgas Brandesas (Georg Brandes)

(1842–1927)

-
- „Kad kuri nors literatūra mūsų dienomis yra gyva, matyti iš to, ar ji kelia ginčytinas problemas [kelia problemas diskusijai]. Taip, pavyzdžiui, Žorž Sand diskutuoja apie santykius tarp dviejų lyčių, Baironas ir Fojerbachas – apie religiją, Prudonas ir Stiuartas Milis – apie nuosavybę, Turgenevas, Špilhagenas ir Emilis Ožje – apie visuomenininius santykius.“

-
- G. Brandes. Vertė A. Gailius//*Poetika ir literatūros estetika*, II, 1989 p. 89

- Garsus danų literatūros kritikas.
- Jo straipsnis – įvadas į lit. paskaitų ciklą – 1871 m. padaro perversmą ir galutinai ženklina ribą tarp romantizmo ir realizmo.
- Su G. Brandesu į Skandinaviją ateina natūralizmas ir socialinė kritika. Nuo 1875–1890 m. Skandinavijos literatūroje įsigali realizmas.
- Protestas prieš senąsias tradicijas – užsitęsęs romantizmas.
- G. Brandesui **ideali literatūra** ta, kurioje vyko diskusijos, debatai, į **viešumą būdavo iškeliamos visuomenei rūpimos problemos**. Jis siekė įrodyti Danijai, kad ji pajėgi kurti tokią literatūrą.

K. Hamsunas: „Būtinybė atidžiau pažvelgti į vidinį pasaulį!“

Knutas Hamsunas programiniame straipsnyje „Iš sąmoninio sielos gyvenimo“ („Fra det ubevisste sjeleliv“) (1890) rašytojas skelbė būtinybę atidžiau žvelgti į kiekvieno individo slėpinį, bet lemtingą pasaulį.

Klausimai:

- Kaip vaizduojami personažai H. Ibseno dramoje?
- Ar jaučiamas K. Hamsuno keliamas reikalavimas?
- Kaip veikėjai charakterizuojami – ar dialogu, ar savo veiksmais?
- Ar dramos veikėjai pristatomi kaip tipai, ar kaip individualūs charakteriai?

„Iš sąmoninio sielos gyvenimo“

„Vis daugiau įtemptai mąstančių žmonių, be to, esančių jautrios prigimties, dažnai patiria pačias neįtikinamiausias dvasines būsenas. Jos gali būti visiškai nepaaiškinamos: nebylus, nepaaiškinamas dvasinis pakylėjimas, psichinio skausmo dvelksmas, jausmas, lyg tave kas kalbintų iš tolių, iš oro, iš jūros; subtili klausa priverčianti iškentėti netgi numanomų atomų šlamesį; staigus, nenatūralus įsistebeilėjimas į uždaras karalystes, kurios atsidaro; nepaaiškinamas gresiančios grėsmės nuojauta laimingą akimirką, – visi tokie reiškiniai yra be galo svarbūs, bet kurių paprasto prekeivio smegenys negali suvokti.“

Iš straipsnio...

- „Ar nevertėtų literatūrai apskritai labiau domėtis dvasinių būsenų vaizdavimu, o ne sužadėtuvėmis, puotomis, išvykomis į gamtą ir nelaimingais įvykiais? Reikėtų liautis aprašinėti „tipus“, kaip daugelis yra rašę anksčiau, – „charakterius“, kuriuos galima sutikti kasdien žuvų turguje. Taip greičiausiai būtų prarasta dalis skaitytojų, kurie skaito tik tam, kad sužinotų, ar herojus ir herojė gauna vienas kitą. Tačiau be jų knygose atsirastų daugiau individualybių ir jos gal labiau atspindėtų tą dvasinį gyvenimą, kurį gyvena šių laikų žmogus. Tada liktų mažiau lėkštos išoriškos psichologijos knygų, kurios niekada nekelia į aukštesnę būseną, kurios niekada nepanyra į sielos pažinimą.“

(K. Hamsunas, 1896, p. 80)

Teatro teatre motyvas dramoje

- Svarbi scena, kur Nora repetuoja *tarantelą*. Į šį pasirengimą įtraukdama Helmerį kaip korepetitorių, režisierių, daktarą Ranką kaip akomponuotoją, fru Lindę kaip kostiumininkę, Nora įsijaučia į vaidmenį ir namus paverčia teatru.
- *Tarantela* atskleidžia, kaip susvetimėję abu sutuoktiniai.
- *Tarantelos* pavadinimo kilmė. Kilo iš mažo Pietų Italijos miestelio Taranto. Šokdavo įgėlus tarantului, kad atsikratytų nuodų.
- Erotikos elementai.

Mitologinė interpretacija

Nora – undinė

- Ilgisi jūros: „Ir štai ateis greit pavasaris ir dangus bus aukštas ir žydras. Gal mes tada galėsime kiek pakeliauti. Galbūt man teks vėl pamatyti jūrą.“
- Jai būdingas bruožas yra erotika, viliojimas, gundymas. Su karnavaliniais rūbais Nora savo šokių vilioja Torvaldą, kad šiam net kraują užverda.
- Undinė – demoniška besielė būtybė iš anapusinio pasaulio. Ir Norai kyla noras šokti į vandenį, ji nori nusižudyti nusiplaudama savo gėdą.
- Anot legendų, undinės turi būrį vaikų, bet pajutę jūros ilgesį, juos palieka. Ir Noros vaikai nesulaiko jos namuose.
- Mitinis jų kartu nugyventas laikas santuokoje – 8 (aštuoneri) metai. Tai ribinis laikas, kai baigiasi buvimas viename ar kitame pasaulyje.

Biblinė interpretacija

- Dramoje randame biblinę mitinę situaciją – medis, stovintis „vidury kambario“ (Nora liepė pastatyti eglutę būtent čia), žmonių pora, nedoras daktaras, uždraustas vaisius (Rankas: „Šiuose namuose uždraustas vaisius – saldumynai.“).
- Noros juntamas stebuklo ilgėjimasis – tai prarasto rojaus ilgesys.
- Pagrindinė pjesės tema yra priešprieša tarp žmogaus ilgesio – prarastojo rojaus – ir realių santykių, kurie yra „nepermaldaujamas atpildas“.
- Kaltės ir mirties tema.
- Medicinos daktaras Rankas – rojuje gyvenanti gyvatė, mirties demonas.

Pasiūlymai klasei

- Kokias asociacijas jums sukelia žodis „lėlė“, „lėlių namai“?
- Kodėl kūrinys pavadintas „Lėlių namais“? Dramos pavadinimo reikšmė.
- Kas yra melas? Ar gali būti „šventas melas“? H. Ibseno terminas „gyvenimo melas“.
- Kiek galima aukotis dėl to, kurį myli, kad jam padėtum, išgelbėtum? Kiek ir ką galima paaukoti dėl meilės?
- Ko reikia, kad bendras gyvenimas virstų tikra santuoka? Kaip mes galime pasiremti H. Ibseno drama, kad geriau suprastume savo gyvenimą? „Moteris iš jūros“ – kaip atsakymas.
- Pasiskirstyti vaidmenimis ir balsu perskaityti paskutinę dramos sceną.
- Paruošti *Kahoot’ą* apie dramą arba pasiūlyti mokiniams paruošti Kahoot’o užduotis.
- Pažiūrėti dramos ekranizaciją (jos fragmentus) (<https://www.youtube.com/watch?v=MFNP9A5rAVo&t=5597s>) ir aptarti.
- Dramos pastatymai teatro scenoje. Peržiūrėti naująjį rež. Yanos Ross „Lėlių namų“ pastatymą (jo scenas) Geteborgo miesto teatre ir aptarti pasakų „Miegančioji gražuolė“ ir „Snieguolė ir septyni nykštukai“ intertekstus spektaklyje (<https://www.facebook.com/watch/?v=264430668024858>) .
- Rašto darbai (rašiny, esė, laiškas): Nora po 10 metų, interviu su Nora, Noros laiškas vaikams.

Literatūra:

- Gamziukaitė, R. (2005). *Tarp Logoso ir Pano: Henriko Ibseno analitinės dramos*. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla.
- Pavilionienė, M. A. (1998). *Lyčių drama*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
- Girdzijauskaitė, A. (2013). *Ibsenas Lietuvos teatro veidrodyje 1918–1998 m.* Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla.